

Somnis Sostenibles — El Jardí del Temps

1. Introducció

Vilafranca del Penedès és una vila amb un món d'històries al darrere: vinyes, places, gremis i costums que han fet de Vilafranca un espai per conviure i gaudir.

En aquest context, la iniciativa “Somnis Sostenibles” proposa convertir un fragment d'aquella memòria col·lectiva en un espai físic i simbòlic que creix any rere any gràcies a la participació ciutadana. L'objectiu no és només plantar vegetació, sinó activar una festivitat comunitària que vinculi l'acció quotidiana de cuidar la terra amb el compromís: plantar avui per veure com, amb paciència i cura, el que se sembra es converteix en part del paisatge urbà. Així, el “Jardí del Temps” és una crida a la responsabilitat compartida i una acció que transforma la Festa Major en una festa doble: la de la tradició i la del futur.

La tendència a convertir Vilafranca i diverses poblacions en espais encara més verds és tota una realitat. El projecte consisteix en la creació i manteniment d'un jardí municipal dedicat a la plantació anual de matolls per part de famílies del municipi. L'espai s'organitza en trenta parcel·les numerades, disposades de manera ordenada i accessible en una superfície de jardí compacta prop la plaça de la Vila (uns 100 m²), pensada per produir un impacte visual i per facilitar el manteniment.

Cada any, coincidint amb la Festa Major, sis famílies són convidades a participar en l'acte públic de plantació: elles reben un plantó de lavanda o romaní, una petita eina de plantació si cal, i una càpsula del temps numerada on hauran de ficar un missatge i un objecte simbòlic. La família planta el seu matoll al lloc assignat, enterra la seva càpsula a una profunditat senzilla i queda registrada en un llibre d'actes amb la numeració corresponent.

2. Procediment

2.1 Elecció de la flora

L'elecció dels arbustos (principalment lavanda i romaní respon a criteris de resistència climàtica, facilitat de manteniment i compatibilitat amb el paisatge mediterrani. La lavanda ofereix una floració vistosa i una aroma que fa del jardí una experiència sensorial; el romaní aporta verd perdurable i una presència més robusta. Les dues espècies són fàcils d'adaptar-se, no requereixen grans consums d'aigua un cop establertes i es poden trasplantar amb relativa facilitat després d'uns anys de creixement en condicions controlades.

2.2 Material i simbolisme

La càpsula del temps és l'element central del ritual. A diferència d'altres propostes estrictament simbòliques, aquí proposem una càpsula sòlida i recuperable: una petita capsula d'alumini, d'unes dimensions reduïdes, que es pot tancar hermèticament i senyalitzar amb un número. A dins, la família diposita un full amb un missatge manuscrit (una frase, un desig, una reflexió sobre el futur del poble) i/o un objecte simbòlic de petit format.

Aquesta combinació d'escriptura i objecte converteix l'activitat en un record tangible i permet que, al cap d'uns anys, la recuperació de la peça sigui un moment emocional i significatiu per a la família.

2.3 Funcionament de l'activitat

El funcionament del projecte segueix un cicle continu i senzill d'entendre. El jardí disposa de trenta parcel·les fixes, cadascuna reservada per a una família. Cada any, durant la Festa Major, sis famílies noves planten el seu arbust (depenen de l'any tocarà lavanda o romaní) i enterren la seva càpsula del temps al lloc assignat, juntament amb la planta. Al cap de cinc anys, totes les parcel·les hauran estat ocupades, formant un jardí ple i madur.

2.3.4 Retirada de la flora

Quan arriba aquest cinquè any, les famílies que van participar el primer any tornen al Jardí del Temps per recuperar la seva planta i la seva càpsula. En aquest moment, les seves lavandes o romanins ja són prou grans per ser trasplantats a altres espais de Vilafranca: poden anar a embellir la Rambla, una rotonda o qualsevol altre espai públic. Aquest procés es fa amb el suport tècnic de la Regidoria de Parcs i Jardins, que ajuda a extreure les plantes amb cura i a traslladar-les al seu nou emplaçament. Aquest procés de trasllat no necessàriament ha de formar part de l'esdeveniment. Un cop plantades, aquestes plantes passen a formar part del paisatge urbà de la vila, aportant verdor, color i memòria al carrer.

Durant l'acte de trasplantament, les famílies recuperen la seva càpsula del temps, que havia estat enterrada al costat de la planta, i l'obren per llegir el missatge o veure l'objecte que havien deixat cinc anys enrere. És un moment emotiu i simbòlic, que tanca un cicle i en comença un de nou. Les parcel·les que han quedat buides tornen a preparar-se per rebre sis noves famílies, i així el projecte continua viu i renovant-se cada any.

2.4 Reconeixement de la flora

A cada espai públic on s'instal·la una planta traslladada es pot col·locar una petita placa amb la inscripció "Somni (data de plantació)" segons l'any de plantació original. D'aquesta manera, els veïns que passegen pels carrers seleccionats poden veure físicament com els somnis plantats anys enrere han crescut i ara formen part del paisatge quotidià.

2.5 Protocol a seguir

Per garantir la coherència del projecte i la conservació del contingut de la càpsula, és recomanable establir un protocol. Cada càpsula s'identifica amb un codi únic i es registra en una fitxa vinculada a la família, amb la localització (número) de la parcel·la i una fotografia inicial. L'Ajuntament mantindrà un plànol del jardí on consten els punts de plantació. Quan arribi el moment del trasplantament, Parcs i Jardins realitza l'extracció i el trasllat amb tècniques de trasplantament respectuoses. La mateixa brigada s'encarrega de la posterior instal·lació de la planta a la seva nova ubicació, així com d'un primer període de supervisió per assegurar l'arrelament.

Pel que fa al manteniment, l'elecció de lavanda i romaní facilita una gestió econòmica i tècnica reduïda. Un programa mínim inclou reg per goteig durant el primer any per afavorir l'arrelament, una revisió estacional per part de Parcs i Jardins per controlar males herbes i plagues, i una poda lleugera anual per mantenir la forma i vigor del matoll. El manteniment es pot complementar amb la implicació de centres educatius, que poden adoptar una parcel·la per a activitats escolars. Les escoles poden utilitzar el jardí com a recurs educatiu per treballar temes de ciències naturals, cicles vegetals, entre altres. Així, la gestió es combina entre el servei municipal i la participació ciutadana, reduint costos i reforçant el sentiment de responsabilitat compartida.

2.5.1 Seguiment del creixement

El seguiment del progrés i la documentació visual són clau per fer memorable el projecte. La idea plantejada és establir un punt fix de fotografia per a cada parcel·la: una marca en el sòl i una guia d'alçada per obtenir sempre el mateix angle. L'equip municipal farà sis captures en moments concrets: la fotografia inicial el dia de la plantació, la primera primavera, el segon estiu, un hivern intermedi, la quarta primavera i la fotografia final el dia del trasplantament, al cap de cinc anys. Aquestes imatges s'acompanyaran d'una fitxa explicativa que posteriorment es mostrarà el dia de l'extracció.

2.6 Selecció de participants

La selecció de les famílies participants és un aspecte important. L'ideal seria un procés de convocatòria pública obert, amb inscripció prèvia a través del web municipal. Per garantir la diversitat de participants, es podrien prioritzar criteris com la representació intergeneracional, la inclusió de famílies amb menors, o bé l'ordenació per sorteig entre els inscrits. Les famílies acceptaran per escrit el compromís de participar en la jornada de plantació i d'abstenir-se de plantar més d'una vegada per cicle (és a dir, esperar cinc anys per tornar a participar), tal com estableix la dinàmica del projecte. A més, hauran d'assistir a les edicions pròximes, fent així que les mateixes famílies vegin el creixement de la seva plantació.

2.7 Pressupost i gestió econòmica

Quant al pressupost, s'ha d'entendre com una estimació orientativa que es pot modular en funció dels recursos del municipi. Els conceptes principals són l'adaptació de l'espai (preparació dels llits de plantació), l'adquisició de les plantes i les càpsules, la cartelleria informativa, la coordinació i l'acte anual, i el manteniment periòdic. Per una primera implementació amb trenta parcel·les i una primera anualitat de sis plantacions, una estimació prudential de partida podria situar-se en un rang modest que inclou les plantes d'inici, la infraestructura bàsica i la comunicació. Aquesta inversió inicial serà retinguda per l'impacte simbòlic, educatiu i mediambiental que el projecte genera al llarg dels anys, i pot finançar-se amb partides culturals i de sostenibilitat ja existents, amb la possible col·laboració d'empreses locals com a col·laboradors que poden aportar material a canvi de visibilitat.

2.8 Riscos i prevencions

Cal abordar també possibles riscos i preveure mesures de mitigació. L'exposició pública implica riscos. En cas de pèrdua o dany de la càpsula, la fitxa i la còpia del missatge que es conserva al registre municipal serveixen per reconstruir la memòria personal. Altres riscos relacionats amb el trasplantament (fallada d'arrelament o mort de la planta) es minimitzen amb les tècniques de jardineria adequades i amb un període de garantia municipal que prevegi substituir la planta en cas d'error. Les condicions extremes meteorològiques es contemplen en el pla de manteniment, amb mesures puntuals de reg suplementari durant períodes de sequera prolongada.

2.9 Publicitat de l'esdeveniment

La comunicació del projecte és fonamental perquè Somnis Sostenibles no es quedi en una acció puntual, sinó que es converteixi en un element reconegut i esperat per la ciutadania. Es proposa una campanya informativa prèvia a la Festa Major que expliqui el propòsit, condicions de participació i el significat simbòlic del jardí; durant la Festa Major, l'acte de plantació és una activitat destacada dins del programa oficial; i en els anys posteriors es mantindran actualitzacions anuals amb fotos i notícies sobre el creixement.

Tota la gestió de publicitat de l'esdeveniment serà responsabilitat de l'Ajuntament de Vilafranca. És important garantir el compliment de la normativa de protecció de dades quan es publiquin noms o imatges de participants: per això es recollirà el consentiment explícit de les famílies per utilitzar les fotografies i els missatges amb finalitats de difusió institucional.

Finalment, el valor del projecte rau en la seva simplicitat i en la seva capacitat per generar records col·lectius. El Jardí del Temps no demana tecnologies complexes ni grans inversions; demana voluntat política, coordinació municipal i un compromís ciutadà per mantenir un ritme anual que al cap de cinc anys conviu amb una xarxa d'espais verds repartits per la vila. És un projecte que es pot replicar a diferents escales i adaptar a altres espècies o formats, però en el seu plantejament bàsic serveix per transformar la Festa Major en una llavor anual de futur: cada matoll plantat és un somni que, amb cura, arrelarà i es farà visible en carrers i places, recordant a tothom que el futur es construeix amb actes concrets i amb la persistència del temps.

Conclusions

“Somnis Sostenibles” és molt més que un projecte de jardineria urbana: és una manera d'entendre com pot créixer una ciutat si els seus habitants també decideixen créixer amb ella. A través d'un acte senzill, Vilafranca pot convertir la seva Festa Major en una cita anual amb el futur, on la tradició i la sostenibilitat es donen la mà.

Aquest projecte contribueix directament a la visió marcada pels Objectius de Desenvolupament Sostenible, especialment en la creació de ciutats més verdes, inclusives i participatives. En un moment en què la ciutadania sovint percep les polítiques urbanes com a distants o imposades, “Somnis Sostenibles” ofereix el contrari una acció directa, emocionant i accessible per a tothom.

En definitiva, “Somnis Sostenibles” és una oportunitat perquè Vilafranca sigui exemple d'una ciutat que aplica els ODS des del cor, transformant la sostenibilitat en una experiència real, participada i propera. És un projecte que demostra que la innovació no sempre passa per la tecnologia, sinó per la capacitat de reconnectar persones i natura. Una ciutat verda no es construeix només amb arbres, sinó amb voluntat; i la convivència, amb gestos que uneixen en lloc de dividir.

